

Η ΔΟΝΑ ΚΙΧΩΤΑΙΝΑ

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ καλά τὸν Δὸν-Κιχώτην . . .

Ἐπιπέτω μάλιστα ὅτι τὸν γνωρίζετε καὶ ὅσοι ἀκόμη δὲν ἔτρεχον νὰ ἀναγνώσετε τὸ βιβλίον τοῦ Κερβάντη· διότι τὰ μεγάλα ἔργα δὲν περιορίζονται εἰς τὰς σελίδας καὶ εἰς τὰ περιβλήματα τῶν φθαρτῶν βιβλίων. Ζοῦν εἰς τὸν κόσμον, ζοῦν εἰς τοὺς ἐγκεφάλους, τυπωμένα μὲ χαρακτῆρας ἀθανάτους . . .

Ἄλλὰ ποία νὰ εἶνε τάχα αὐτὴ ἡ Δόνα Κιχώταινα ;

Μήπως ἡ ἰδανικὴ καὶ αἰθερόπλαστος ἐκεῖνη Γλυκερία, ἡ βασίλισσα τῆς καρδίας καὶ τῶν λογισμῶν τοῦ Μαγκησίου ἱππότη ;

Ἄλλ' αὐτὴ, καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι ὑπῆρξεν, ὅμως οὔτε Δόνα ἦτο, οὔτε Κιχώταινα ἔγινε ποτέ.

Μήπως πρόκειται περὶ ἄλλης ; Μήπως εὐρέθη ἡ ἀληθὴς Δόνα Κιχώταινα εἰς νέον χειρόγραφον ἄλλου Ἀραβὸς βιογράφου, παρουσιάζοντος τὸν Δὸν Κιχώτην ἔραστήν καὶ νυμφίον εὐτυχῆ, λαμβάνοντα ὡς γέρας τῶν ἱπποικῶν θριάμβων τὴν ἐκλεκτὴν τῆς καρδίας του ;

Οὔτε ! Ἡμέραν τοιαύτης εὐτυχίας δὲν ἐπέπρωτο νὰ ἴδῃ ποτέ ὁ ἱππότης τῆς Ἐλεεινῆς Μορφῆς.

Λοιπόν ; Ἡ Δόνα Κιχώταινα εἶνε μία ἄλλη, πολὺ γνωριμωτέρα, πολὺ πλησιεστέρα . . . Ἔως τότε ἐκολακεύομεθα νὰ τὴν ἀποκαλῶμεν Μητέρα Ἀθάνατον, Ἐστία τῶν Φώτων, Κοιτίδα τοῦ Πολιτισμοῦ. Συχνὰ μάλιστα, εἰς στιγμὰς οἴστρου αὐτοεἰρωνος, μᾶς ἤρεσε νὰ τὴν ὀνομάζωμεν καὶ Ψυροκώστειναν. Ἐ, τότε πιστεύω ὅτι τὴν ἐνόησατε . . . Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ προφέρω τὸ ἀληθὲς ὄνομά της. Αὐτὴ εἶνε ἡ Δόνα Κιχώταινα.

Δόνα Κιχώταινα ! Ἄλλ' ἐδόθη ποτὲ ἐπιτυχεστέρα ὀνομασία ;

Ἄς ἐνθυμηθῶμεν ὀλίγον τὸν βίον, τὸν χαρακτῆρα, τὰς ἕξεις, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ἀσχολίας τοῦ ἐξαχουστοῦ Δὸν Κιχώτη. Συγχρόνως ἄς κάμωμεν τὸ ἴδιον καὶ διὰ τὴν ἐξαχουστὴν Δόναν Κιχώταιναν. Θὰ ἴδωμεν ὅτι αἱ ἀναλογίαι τηροῦνται θαυμάσιαι, ὅτι

ὁ παραλληλισμὸς εἶνε εὐκολώτατος, ὅτι ἡ σύζευξις καὶ ἡ ἀφομοίωσις ἐπέργεται τελεία, καταπληκτικῆ.

Πρῶτον, ὅτι καὶ ὁ Δὸν Κιχώτης ἦτο ὀλίγον τι . . . Ψωροκώστας. — Ἰσπανὸς εὐπατρίδης, μὲ μικρὰ εἰσοδήματα, μὲ πολλὰ βιβλία καὶ μὲ ὀλίγα πανάρχαια ὄπλα (ἐν εἶδος προγονικῶν μνημείων, ἡρειπωμένων), ἐτρέφετο ἰσχνῶς μὲ τὰ Δηλιγιαννικὰ λάχανα τοῦ κήπου του, μὲ τὰ Τρικουπικὰ αὐγὰ τοῦ ὄρνιθῶνός του, (κάθε Σάββατον, νομίζω), καὶ μὲ τὰ Ραλλικὰ περιστέρια τοῦ περιστερεῶνός του, — αὐτὸ κάθε Κυριακῆν. Ἐτρέφετο ἐπίσης καὶ μὲ ὄνειρα ὁ Συγγρός τῶν ὄνειροπόλων· ἀλλὰ περιέχουν τόσον ὀλίγον φωσφόρον καὶ αὐτὰ τὰ εὐλογημένα! . . . Ὄταν δὲ τέλος πάντων ἐσήμανε καὶ ἡ ὥρα διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς προαιωνίους του πόθους, μὴ ἔχων χρήματα διὰ νὰ κάμῃ προμηθείας ἵππων καὶ ὄπλων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἠσκέσθη εἰς τὸν ἐβελοντῆν Ἀχαμνόνωντά του, εἰς τὴν καταναγκαστικὴν εἰσφορὰν τοῦ σαντσείου ὄνου καὶ εἰς τὸ ἐσκωριασμένον περιεχόμενον τῆς στρατιωτικῆς του ἀποθήκης. Ἐξῆλθε λοιπὸν νὰ πολεμήσῃ μὲ ὅ,τι εἶχεν, ἀλλὰ προπάντων μὲ ὅ,τι δὲν εἶχεν.

Ὁ Ἄραψ ἱστοριογράφος δὲν ἀναφέρει ἂν εἶχε καὶ δανειστάς ξένους, ἢ πῶς ἐφέρθη πρὸς τοὺς ἀχρεῖοις αὐτοῦς. Κατὰ τὰλλα ὅμως, ἡ ὁμοιότης μεταξὺ Ψωροκώστα καὶ Ψωροκώσταινας θὰ ἔκαμνεν ἐντύπωσιν καὶ εἰς τυφλόν.

Τὴν Δὸν Κιχώτην ἐνέπνεον τὰ κατορθώματα τῶν ἀρχαίων . . . ἵπποτῶν. Ὁρκίζετο εἰς τὰ ὀνόματα τῶν Ρολάνδων καὶ τῶν Ἀμαδαίων, τοὺς ὁποίους ἐνόμιζε προγόνους του κατ' εὐθείαν. Ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἄθλων τῶν ἦτο δι' αὐτὸν ἐνθουσιαστικώτερα ἢ ὅσον δι' ἡμᾶς αἱ ἱστορίαι τῶν Μαρθῶνων καὶ τῶν Σαλαμίνων. Διὰ τοῦτο αἱ ιδέαι του ἦσαν πλέον φιλελεύθεραι καὶ ἀπὸ τὸ Σύνταγμά μας, τὸ γραπτόν . . .

Ὁνειρεύετο νὰ γίνῃ ὑπερασπιστὴς τῶν δυναστευομένων, ἐλευθερωτὴς τῶν δούλων ἀδελφῶν, προστάτης τῶν ἀσθενῶν. Ἡ πεποίθησις ἐπὶ τὴν εὐγένειαν τοῦ προορισμοῦ του καὶ ἐπὶ τὴν ἀνδρείαν του, δὲν εἶχεν ὄρια. Ἄν ποτε εἰς λέων θηριοτροφείου — ἐνθυμείσθε; — δὲν τὸν περιεφρόνει καὶ δὲν τῷ ἔστρεφε τὰ νῦτα, ἦτο ἔτοιμος νὰ πολεμήσῃ καὶ μὲ τὸν λέοντα! Ὀλόκληρος ἡ Εὐρώπη ἠνωμένη καὶ ὁμοφρονούσα, θὰ ἦτο δι' αὐτὸν δύναμις ἀξία πάσης περιφρονήσεως. Ἐνόμιζεν ὅτι ἤρκει νὰ τὴν τρομάξῃ τὸ χάρτινον κράνος του καὶ τὰ μεγάλα του λόγια. Κἀποτε κάποιος—ὑποθέτω ὅτι: θὰ ἦτο ξένος διπλωμάτης, — τῷ εἶπεν: «Ἡ Ἰσπανία ἔχει εἰρήνην· διατί, κυριέ μου, περιφέρεσθε ὀπλισμένος;» Κ' ἐκεῖνος ἀπήντησεν: «Ἐγὼ θὰ ταράξω τὴν εἰρήνην τῆς Ἰσπανίας!» Κἀ-

ποτε πάλιν ὁ Σάντσος Πάνθας, θέλων νάποτρέψῃ μίαν κινδυνώδη σύγκρουσιν μεῖς κάτι «ἀγωγιάταις πολὺ ἀναγώγους» τῷ παρετήρησεν ὅτι αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἰππόται χειροτονημένοι· κ' ἐκεῖνος ἐπέισθη. Μόνον κατὰ τοῦτο τὸν ὑπερβαίνει ἡ Δόνα Κιχώταινα. Ἄς τη ἔλεγον ὅσον ἤθελον, ὅτι ἡ σημερινὴ Εὐρώπη εἶνε πολὺ ὀλίγον ἰπποτικὴ, ὅτι δὲν τάσσεται μετὰ τοῦ δικαίου κατὰ τῆς βίας, ὅτι δὲν ἐνουσιάζεται ἀπὸ μεγάλας ἰδέας . . . Ἐκείνη ἀπήντα ἐπιμόνως: «Θὰ τὰ βάλω μεῖς ὅλην τὴν Εὐρώπην!»

Καὶ τὰ ἔβαλε, . . . Ἀδιάφορον ἂν ὑπέστη τὰ παλούκια τῶν γερμανῶν Ἰαγγαίων! Μήπως δὲν ἔχει καὶ αὐτὴ τὸ βάλσαμον τοῦ Χεροδονάμου, δυνάμει τοῦ ὁποίου θὰ ἐξέλθῃ μετ' ὀλίγον πρὸς νέους ἀγῶνας; Ἄ, μόνον τὰ δονκιχωτικά ὄνειρα δὲν θεραπεύει τὸ ζύλον καὶ ἡ ἦττα! . .

Ἔχει καὶ ἡ Δόνα Κιχώταινα τὸν Σάντσον Πάνθαν της.

Ὅταν ὁ Δὸν Κιχώτης ἐμάχετο, ὁ ἰπποκόμος ἐκρύπτετο εἰς ἀσφαλές μέρος, κ' ἐκεῖθεν περιέμενε μετὰ παλμῶν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης καὶ . . τὸ νησί, τὸ ὁποῖον τῷ εἶχεν ὑποτρεθῆ ὁ αὐθέντης του.

ὦ Κρήτη! Κ' ἐδῶ οἱ συνετοὶ εἶχαν πιστεύσῃ τὰς ἐπαγγελίας τῆς Δόνας Κιχώταινας, συγχωρήσαντες πρὸς στιγμὴν τὰς τρέλλας της καὶ ἐπιδοκιμάσαντες τοὺς ἀγῶνάς της . . . Κ' ἐδῶ σ' ἐπερίμεναν, πολυπόθητον νησί, νὰ σε ἴδουν ριμουλκούμενον ὑπὸ τοῦ στόλου Ἰσα εἰς τὸν Πειραιᾶ . . . Ναί, ἀλλ' ἀπὸ τὸ Καφενεῖον τοῦ Ζαχαράτου! Ἄλλ' ὑπὸ τὸν ἀδιάτρητον θώρακα τοῦ ἀπαλλαγέντος! Καὶ ὅταν εἶδαν τὴν ἀποτυχίαν, εὐθὺς ἐνεθυμήθησαν τὰς παροιμίας, ὅπως ὁ ἰπποκόμος, καὶ εἶπαν: «Μὲ κάθε τι, δὲν βάφονται αὐγά! Καλὲ ἔτσι, μάτια μου, γίνονται οἱ πόλεμοι, μεῖς χάρτινα κράνη καὶ μεῖς παμπάλαια . . . φυσίγγια;»

Ἄ, εἶνε πολὺ συνετὸς καὶ ὁ Σάντσος-Πάνθας τῆς Δόνας Κιχώταινας! Προπαντὸς φυλάγει τὸ πεσὶ του. Θέλει νὰ ὠφεληθῆ, ἀλλὰ νὰ κινδυνεύσουν οἱ ἄλλοι. Ἄς κάμῃ καλὰ ἡ Δόνα Κιχώταινα μεῖς τὴν κληρονομίαν τῶν προγόνων· ἀρκεῖ ὅταν τὴν πάρῃ, νὰ δώσῃ ἐν μερίδιον καὶ εἰς τὸν πιστὸν ἰπποκόμον της. Αὐτὸς ἤξεύρει νὰ συμβουλεύῃ, νὰ περιπαίξῃ, νὰ μετριοπαθῆ καὶ νὰ ἐλπίζῃ. Ἐν ἀνάγκῃ μάλιστα κηρύσσεται καὶ ὑπὲρ τοῦ πλουσίου γαμβροῦ, καθ' ἣν ὥραν εὐωχεῖται μεῖς τὰ ὀρνιθιά του. . . Διὰ τί ὄχι;

Ἄλλ' ἄς ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν δρᾶσιν τοῦ Δὸν Κιχώτου.

Ὡς τύπος γενικὸς δύναται νὰ μας χρησιμεύσῃ μόνον αὐτὸ τὸ ἐπεισόδιον: Μίαν ἡμέραν, συνήντησεν ἕνα σκληρὸν ἄνθρωπον, ὁ

ὁποῖος εἶχε δέσει εἰς ἓνα δένδρον ἓνα παιδί καὶ τὸ ἐμαστιγόνα. Ὁ γενναῖος ἱππότης ἔκαμε τότε τὸ χρέος του. Ἐπεβλήθη διὰ τῆς δυνάμεώς του εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἠνάγκασε νὰ λύσῃ τὰ δεσμὰ τοῦ παιδίου, τῷ ἀπηγόρευσε νὰ το κακομεταχειρισθῇ εἰς τὸ ἐξῆς, καὶ ἀπῆλθεν ἱκανοποιημένος καὶ μακάριος.

Ἄλλὰ μόλις ἀπεμακρύνθη, ὁ κακὸς ἄνθρωπος συνέλαβε πάλιν τὸ παιδί, τὸ ἐξανάδεσε καὶ του ἔδωσε τῆς διπλῆς. «Πήγαινε τώρα νὰ εὔρῃς τὸν γενναϊότατον προστάτην σου—τῷ εἶπε—καὶ νὰ κάμῃς τὰ παράπονά σου».

Εἶπατε, ἂν τολμᾶτε, ὅτι δὲν ἔκαμε τὸ ἴδιον καὶ ἡ Δόνα Κιχώταινα, ὅτι δὲν ἔγεινεν αἰτία νὰ ὑποστοῦν τὰ διπλάσια τῶν ὄσων ὑφίσταντο ἤδη, ὅσους ἤξιώσε νὰπελευθερώσῃ. Ἄν ἀμφιβάλετε, ἐνθυμηθῆτε τοὺς δυστυχεῖς Ἡπειρώτας, ἀπὸ Ἰμαρὲτ μέχρι Πέντε Πηγαδίων. Πρὸς στιγμὴν ἐλύθησαν ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς δουλείας των· ἀλλὰ διὰ νὰ δεθοῦν πάλιν σφιγκτότερα καὶ νὰ μαστιγωθοῦν διπλασίως.

Ἡ ὁμοιότης φθάνει μέχρι συμπτώσεων σατανικῶν. Οἱ μόνοι ἄνθρωποι τοὺς ὁποίους κατώρθωσε νὰ ἐλευθερώσῃ ὁ Δὸν Κιχώτης, ἦσαν κάτι φυλακισμένοι, κάτι κακούργοι, τοὺς ὁποίους μετέφεραν ἀλυσοδέτους ἀπὸ μιᾶς φυλακῆς εἰς ἄλλην. Ἄλλ' ἐνθυμεῖσθε τί συνέβη κατόπιν; Ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ ἐλευθερωτοῦ, ὁ ὁποῖος εἶδε κ' ἔπαθεν ὡς νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν μανίαν των.

ὦ Δόνα Κιχώταινα! Πῶς θὰ λυτρωθῆς καὶ σὺ ἀπὸ τὰ σμήνη τῶν κακούργων, οἱ ὁποῖοι ἔφυγον τὰς φυλακάς; ἀπὸ τοὺς μόνους ἀδελφοὺς, τοὺς ὁποίους ἠλευθέρωσεν ὁ οἰκτρὸς αὐτὸς πόλεμος σου;

Εἶνε καιρὸς νὰ τελειώσωμεν τὴν σύγκρισιν. Δὲν ἔχετε πλέον ἀνάγκην ὁδηγοῦ διὰ νὰ τὴν ἐξακολουθήσετε, ἂν θέλετε, μόνοι σας. Μόνοι σας θὰ εὔρετε καὶ τὴν Γλυκερίαν τῆς Δόνας Κιχώταινας, καὶ τὸν Ἀχαμνώντά της. Ἐνθυμηθῆτε μόνον τὴν Μεγάλην Ἰδέαν καὶ .. τὸν κ. Δηλιγιάννην.

Ἐν μόνον ὑπολείπεται νὰ σας ὑπενθυμίσω ἐγώ: Ὅτι, μ' ὅλα αὐτά, δὲν ὑπάρχει συμπαθέστερος, εὐγενέστερος, ὑψηλότερος, ἰδανικώτερος, μεγαλοφρονέστερος ἤρως ἀπὸ τὸν Δὸν Κιχώτην.

Ἐγγελοιοποιήθη, διότι δὲν ἦτο σύμφωνος μὲ τὴν ἐποχὴν του; Θὰ ἐνίκα, θὰ ἐμεγαλύνετο καὶ θὰ ἐδοξάζετο ἂν ἔζη εἰς ἄλλην ἐποχὴν; Ἐ, τόσῳ τὸ χειρότερον διὰ τὴν ἐποχὴν του!

Τόσῳ τὸ χειρότερον καὶ διὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Δόνας Κιχώταινας! Σήμερον, λέγουν, ἡ βία κατισχύει τοῦ δικαίου. Τὰ δίκαια τῶν δούλων δὲν ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν· ἡ ἀρετὴ ὑποτάσσ-

σεται εἰς τὸ συμφέρον. Οἱ ἀγῶνες τῆς Δόνας Κιχώταινας ἐπομένως ἀποτυγχάνουν καὶ εἰς τὰ ὄμματα τῶν πρακτικῶν γελοιοποιοῦνται.

Ἄδιαφορον! Ἐκείνη καυχᾶται ὅτι εἶνε Δόνα Κιχώταινα! Οὔτε θὰ παύσῃ ποτὲ νὰ εἶνε! Τῇ ἀρκεῖ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι, ἀναγνωρίζοντες τὸ εὐγενὲς τῶν πόθων τῆς, τὸ μεγαλεῖον τῶν ὀνείρων τῆς, τὸ δίκαιον τῆς δράσεώς τῆς. Δι' αὐτοὺς ὑπῆρξε πάντοτε ἡ συμπαθεστέρα μορφή. Ἰσταται ἐπὶ θρόνου, ὅπου τὰ χυδαῖα βέλη τοῦ γελοίου δὲν τὴν φθάνουν, καὶ φορεῖ στέφανον μαρτυρίου, ὁ ὁποῖος εἶνε πάντοτε στέφανος δόξης! Οἱ πεζοὶ καὶ οἱ τραπενοὶ δὲν τὸν βλέπουν. Ἀλλὰ πᾶσα εὐγενὴς ψυχὴ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ ἀποβλέπῃ ἢ μετ' ἀγάπης πρὸς τὴν μεγάλην, τὴν ἰδανικὴν, τὴν ἀθάνατον Δόναν Κιχώταιναν!

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

[Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ Ἡμερολογίου ἀποδυσουρίζομεν ὧδε τὰς κάτωθι στροφὰς ἐκ τινος ᾠδῆς, ἣν ὁ ἐν Ἀργοστολίῳ ἀμίμητος καὶ χαριτωμένος σατυρικός ποιητὴς κ. Ἄ. Λασκαράτος ἔγραψεν ἐπὶ τῇ πεντηκονταετηρίδι τῶν γάμων του].

Εἰς τὴν Πεντηκονταετηρίδα

Τῶν Γάμων μου

ἘΡΩΣ καὶ γραῖα, φαίνονται ἀδέξιο νάγαπηῶνται,
Μὰ ἔχει μυστήρια ἡ σύζησις ποῦ δύσκολα ἐννογηῶνται.
Εἶνε εἶδη ἀγάπης διάφορα ἄν τῶν τριαντάφυλλωνε'
Κ' ἓνα ἀπὸ τὰ ἱερώτερα τῶν γέρο-σύζυγωνε.
Γεράζοντας τάνδρόγυνα μετ' ἀγάπῃ ἀνάμεσόντους,
Πλάθουν' μετ' τὴν ἀγάπητους καὶ τὸν Παράδεισόντους.
Ἐμένα ἡ Πηνελόπημου ἔτσι προσεστὴ ὅπως τώρα,
Εἶν' τῆς καρδιάς μου γέμισμα, γλυκεῖα χαρὰς πληθώρα.
Τῆνε κοιμοῦν' τὰ χαιῖδια μου, τὰ ἡκαρδιακὰ φιλιάμου,
Τῆνε ἔξυπνοῦν ἡ ἀγάπεςμου καὶ τὰγκαλιάσματάμου.
Ἄχ, νέοι καὶ νέες, χαιρόσθενε τῇ σημερινῆς νεότη,
Μὰ οἰκοδομεῖτε θέλγητρα καὶ γιὰ τὴν γεροντότη.
Ἦσ' ἔλαβα, Πηνελόπημου, νέα, παρθένα, ὦραια,
Ἦσ' τὴν ἀγκαλιάμου ἐγέρασε, καὶ σάγαπάω καὶ γραῖα.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ